

Edward Rydz-Śmigły

Akt nadania tytułu Honorowego Obywatela Miasta Rzeszowa dla Edwarda Rydza-Śmigłego, źródło: Encyklopedia Rzeszowa

Edward Rydz-Śmigły (11 III 1886 Brzeżany - 2 XII 1941 Warszawa), oficer Legionów, generał w wojnie polsko-bolszewickiej - zdobywca Kijowa, marszałek Polski, wódz naczelny w kampanii wrześniowej 1939, Honorowy Obywatel Rzeszowa od 23 VII 1936.

Był absolwentem Akademii Sztuk Pięknych oraz Wydziału Filozoficznego UJ. Od 1912 działał w Związku Strzeleckim, gdzie przyjął ps. „Śmigły”. W 1916 otrzymał stopień pułkownika, a po dymisji Piłsudskiego dowodził I Brygadą Legionów.

Wchodził w skład pierwszego rządu niepodległej Polski, który powołano w Lublinie w nocy 6/7 XI 1918. W wojnie polsko-bolszewickiej 1920 na czele I Dywizji Legionów zdobył Wilno, potem Dyneburg, a podczas wyprawy na Kijów wkroczył do miasta na czele 3. Armii. W czasie słynnej bitwy warszawskiej dowodził decydującym uderzeniem z nad rzeki Wieprz, a dowodzona przez niego 2. Armia rozstrzygnęła w bitwie nad Niemnem o powodzeniu całej kampanii.

W l. 1921-35 był inspektorem armii w Wilnie, a po śmierci Piłsudskiego objął stanowisko generalnego inspektora Sił Zbrojnych. W listopadzie 1936 otrzymał stopień marszałka Polski. W poł. października 1937 w towarzystwie delegacji rządowej przebywał w Rzeszowie. Zwiedził fabrykę obrabiarek im. Cegielskiego i będące w budowie Państwowe Zakłady Lotnicze pod Lisią Górą, po czym udał się na teren budowy innych obiektów powstającego Centralnego Okręgu Przemysłowego.

W kampanii wrześniowej 1939 pełnił funkcję naczelnego wodza Polskich Sił Zbrojnych. Po wyczerpaniu możliwości skutecznej obrony Polski, w sytuacji beczynności sojuszników i w obliczu agresji sowieckiej, w nocy 18 września udał się do Rumunii z zamiarem kontynuowania walki z najeźdźcami, lecz został internowany. Jesienią 1940 wraz z zaufanymi ludźmi przedostał się na Węgry, a w rok później przez Słowację do Polski. W Warszawie usiłował nawiązać kontakt ze strukturami Polskiego Państwa Podziemnego, ale osoby z kierownictwa, związane z kręgiem W. Sikorskiego, unikały kontaktów z marszałkiem oskarżanym o klęskę wrześniową. Rozgoryczony, nie odegrał już żadnej roli ani w konspiracji, ani w polityce, zmarł na atak serca i został pochowany pod przybranym nazwiskiem Adam Zawisza na cmentarzu Powązkowskim.

Jerzy Gacek
Encyklopedia Rzeszowa